Расціслаў Бензярук

ЧАМУ СОНЦА РАНА ЎСТАЛА?

Казкі

г. Брэст
1997

Бензярук Р.

Чаму Сонца рана ўстала? Казкі. — Брэст, 1997. — 32 с.

Што лепей — Будзень ці Свята, чаму ўлетку сонца рана ўстае, як вылечылі ад прастуды Дзеда Мароза, — на гэтыя і іншыя пытанні знойдзеце адказ, прачытаўшы казкі Расціслава Бензерука. Для дапытлівых хлопчыкаў і дзяўчынак адрасаваны казкі-загадкі, для дзіцячых лялечных тэатраў — казка-п'еса "На паляне, каля ёлкі..."

ISBN 985-6406-08-0

БУДЗЕНЬ І СВЯТА

Яны сустрэліся на дарозе. Ён у саламяным капелюшы, лапцях, зрэбнай апратцы, з клуначкам за плячамі. Яна сядзела ў брычцы, запрэжанай параю коней, маладая і прыгожая.

Ён пакланіўся незнаёмцы, і тая звярнула на падарожнага ўвагу:

— Хто ты? Куды ідзеш?

— Будзень я. Іду куды вочы глядзяць.

— А, цябе выгналі з сяла? — засмяялася паненка.

Ён здзіўлена паглядзеў на яе:

— Адкуль ты ведаеш?

— Я — Свята! — з гордасцю пахвалілася паненка. — Калі людзі запрашалі, я сказала, што прыйду, як цябе прагоняць.

— Ах, вось чаму ўсе раптам сталі такія няветлівыя! — здагадаўся Будзень. — Нават у дарогу нічога не далі.

— Ідзі-ідзі і не вяртайся! — сказала, як загадала, Свята. — Я надоўга прыехала, а можа, і назаўсёды.

— Але ці можна жыць, калі кожны дзень — Свята? — засумняваўся Будзень.

— Можна! — зарагатала паненка і тузанула за лейцы. Брычка ўехала ў сяло. Свята галосна заспявала:

Кідайце, людзі, граблі, косы —
Свята едзе ў госці!
Кідайце сярпы, жніцы, —
Будзем пець і весяліцца!.

Людзі пабеглі насустрач. Свята злезла з брычкі, агледзелася:

— А чаму няма гармоніка? Дзе дуда?

Паслалі па музыкаў, а самі хуценька пачалі сталы расстаўляць, стравы насіць. Госцю на покуць пасадзілі. З'явіліся музыкі. І развесяліліся людзі, пайшлі ў скокі.

— Як жа мы раней жылі? — здзіўляліся яны. — Усё праца ды праца.

Дзень весяліліся, пяць, месяц, аж бачаць — на сталах і ў каморы пуста. Што піць, есці? Задумаліся людзі.

— Трэба за працу брацца! — сказаў адзін са старэйшых. — Інакш з голаду памром.

— Але ж у нас Свята! — запярэчылі астатнія. — Пры такой госці мы не прывыклі працаваць. Дый Будзень невядома дзе.

— Трэба знайсці яго і папрасіць, каб зноў прыйшоў.

Тым часам Будзень, пахадзіўшы па свеце, дамоў вяртаўся. Людзі кінуліся да яго:

— Як ты дазнаўся, што нам цяжка?

— Хто доўга гуляе, той багацця не мае! — адказаў Будзень.

Пачула гэта Свята, бегма да брычкі і наўскач пагнала коней.

А людзі і цяпер у будзень працуюць, сіл не шкадуючы, а прыйдзе свята — гуляюць. Толькі надоўга ў госці да сябе свята больш не запрашаюць.

КАМАР І КАРП

У рачной затоцы, сярод чаратоў, жыў карп. Вялікі, бліскучы, ён быў за люстэрка для модніц-плотвачак. Карп быў разумны, чытаў тоўстыя кнігі, і ўсе рыбы называлі яго не інакш, як Карп Іванавіч. Сябраваў з ім камар, па імені Макар.

Ён прылятаў да карпавага жытла, і сябры падоўгу вялі разумныя гутаркі. Аднойчы Карп Іванавіч прачытаў, што зямля круглая і калі плыць увесь час у адным напрамку, дык вернешся дамоў. Пачуўшы гэта, Макар замітусіўся:

— Дык давай. Карп Іванавіч, збудуем такі карабель, якому не страшныя будуць ні мора, ні акіян...

Сябры ўзяліся за справу, і неўзабаве параход быў гатовы. А як назваць судна?

— "Крап", — прапанаваў Карп Іванавіч.

— Чаму "Крап"? — здзівіўся камар.

— Я вельмі люблю, як дождж ідзе, — прызнаўся Карп Іванавіч. — Дажджынкі — крап, крап. Тады і чытаецца, і думаецца хораша.

Камар вывеў вялікімі літарамі назву "КРАП". Аказалася, аднак, што карп дапамагаў будаваць карабель, але ў далёкае падарожжа плыць не збіраецца. Камар доўга ўпрошваў яго:

— Нам удвух будзе весялей, і бяспечней, і смялей. Будзьце вы за капітана, а я — проста мараком.

Але і на гэта Карп Іванавіч не згадзіўся:

— Які з мяне вандроўнік?! Я люблю хадзіць у падводны парк, гуляць ў шашкі, чытаць кнігі. А ты сабе плыві і пасылай мне пісьмы, каб я ведаў, як ідзе тваё падарожжа...

І камар паплыў. Ён доўга стаяў на карме карабля, аж пакуль не знік з вачэй Карп Іванавіч, які махаў услед яму лістком.

У першым вялікім горадзе, дзе стаў на рэйдзе карабель, капітан-марак Макар сышоў на бераг, зайшоў у краму, купіў канверт з бліскучай маркай, напісаў пісьмо і паслаў сябру. Так ён рабіў і пазней.

Аднойчы ў акіяне разгулялася такая бура, што карабель кідала, бы шчэпку, але смелы капітан-марак не спалохаўся. Ён упэўнена вёў судна па компасу і верыў, што ў далёкай затоцы з нецярпеннем чакае яго сябар.

Карп Іванавіч амаль штодзень хадзіў у парк, чытаў знаёмым лісты ад адважнага капітана.

Потым прыйшла зіма і рака пакрылася лёдам. Перастала працаваць пошта. Карп, лежачы ў пасцелі, думаў: "А як там Макар? Нялёгка яму. Хутчэй бы дамоў вярнуўся!"

А пасля была вясна. І адзін раз Карп Іванавіч здалёк убачыў вялікі параход з назваю "КРАП". Узрадаваўся і паплыў хутчэй насустрач.

Неўзабаве дружбакі сядзелі за сталом і пілі чай. Макар расказваў аб падарожжы, а Карп Іванавіч з захапленнем глядзеў на яго: які бясстрашны ў яго таварыш!

— Усё правільна пішуць у кніжках! — гаварыў камар.

А Карп Іванавіч расказаў: калі збудаваць вялікі касмічны карабель, дык ён можа развіць такую хуткасць, што даставіць касманаўта на Марс ці Венеру.

— Дык чаго ж мы сядзім, Карп Іванавіч?! — падхапіўся камар з месца. — Пайшлі будаваць ракету!

Добра ведаючы, што Макар не адступіцца, пакуль не зробіць, Карп Іванавіч паспяшаўся за ім.

ЗАЕЧАЯ ШАПКА

Аднаго разу вымяняў цыган заечую шкурку. Прынёс да шаўца, каб той пашыў яму шапку. Шавец паглядзеў на шкурку і развёў рукамі:

— Надта маленькая, шапка не выйдзе. Калі б дзве-тры такія...

— А ты трохі з яе, трохі — з палатна, — падказаў цыган.

— Ну, калі так, дык можна, — згадзіўся шавец.

Выйшла шапка са скураным клінам, і цыган вырашыў прадаць яе.

— Ці купіць хто? — засумняваўся шавец.

— А ты прыйдзі на кірмаш — убачыш...

На кірмашы цыган галосна заклікаў пакупнікоў:

— Купляйце заечую шапку! Купляйце заечую шапку! Прадам не дорага...

Сабраўся народ, слухае цыгана, пацвельвае:

— Якая ж гэта заечая?! Яна — палатняная!

— Не кажыце так! — пасміхаецца цыган. — Вось тут паглядзіце: заечая шапка? — паказвае на ўшытую шкурку.
— Заечая, — гаворыць нехта з натоўпу.
Цыган лоўка пакручвае шапку ў руках і паказвае тым самым бокам:
— І тут бачыце: заечая!
Цыган трэці раз пакручвае шапку ў руках, зноў паказвае на лапік шкуркі і пытае:
— А тут хіба не заечая?
— Заечая! — весяляцца людзі цыгановай выхадкай.
Знайшоўся-такі бедны шляхцюк і купіў шапку.
Позна вяртаўся ён дамоў. Штосьці спалохала каня,
кінуўся ён раптам наўскач. Дубовая галіна моцна сцебанула шляхцюка, збіла з галавы шапку.
Ён поўзаў па зямлі, шукаючы прапажу, калі пад'ехаў шавец.
— Што шукаеш, паночку? — спытаў ён.
— Шапку сёння купіў і згубіў.
— Ці не заечую? — усміхнуўся ў вусы шавец.
— Заечую, — прызнаўся шляхцюк.
— То дарэмна шукаеце, паночку! Яна зноў ператварылася ў зайца і ў лес паскакала.
— Як жа так! — аж усхапіўся на ногі шляхцюк.
— Ты ж у цыгана купляў. А ён усё можа.
— Значыць, не варта шукаць, — замаркоціўся шляхцюк, сеў на брычку і паехаў.
Шавец весела смяяўся яму ўслед.

БОТ ЦІ ЛАПАЦЬ?

У даўнія часы, калі людзі жылі не так багата, асноўным абуткам у палешукоў былі лапці. Сплеценыя з лыка, яны служылі мужыку ўзімку і летам.
Не я і нават не мой дзед, а дзедаў дзед Сцяпан у новых лапцях паехаў у мястэчка на кірмаш. Павёз жыта прадаваць.
Між вазамі важна паходжваў пан Пшэкраса. Хромавыя боты парыпвалі: рып-рып, рып-рып!
Слухаў, слухаў дзед Сцяпан і сказаў насмешліва суседу:
— Рыпяць панскія боты, як драчы на балоце!
Як ускінуўся пан Пшэкраса! Гатовы быў, здавалася, кулакамі малаціць:

— Што, мужык, табе мае боты не падабаюцца?! Можа, лапці твае лепшыя?

— Можа, й лепшыя! — спакойна адказвае дзед Сцяпан.

— А ты дакажы!

— І дакажу! — гаворыць Сцяпан. — Калі вунь да той сасны першы дойдзеш — значыць, твае боты лепшыя, а калі я — дык мае лапці. Згодзен?

— Згодзен.

Сабраліся людзі паглядзець, што выйдзе: не кожны ж дзень мужык з панам цягаецца!

Спачатку яны ішлі ўровень, ды трапілася вялікая лужына — ад аднаго краю дарогі да другога. Сцяпан як ішоў, так і пайшоў. А пан, пакуль разбуўся, прайшоў лужыну, зноў абуўся, і... адстаў.

— Несправядліва! — крычаў пан Пшэкраса,— Я мусіў разбувацца і абувацца.

— Ну, дык і я кажу, што лапаць лепей за бот.

— Няпраўда твая. Давай назад яшчэ пройдзем! — прапаноўвае пан Пшэкраса.

— Давай...

Дайшлі яны да лужыны. На гэты раз Пшэкраса не стаў разбувацца. Ступіў раз, ступіў два — набраў вады. Боты сталі цяжкія, і пан зноў прайграў мужыку.

— Давай трэці раз! — гарачыцца Пшэкраса.

— Не трэба, паночку. Усё адно прайграеш.

А тут яшчэ з натоўпу нехта заўважыў:

— Не стае сілы ў пана, каб перамагчы Сцяпана!

— Бо наш Сцяпан — сам сабе пан! — дадаў другі.

Бачыць пан Пшэкраса, што ўсе смяюцца з яго, і пайшоў прэч...

Вярнуўся Сцяпан з кірмашу і стаў забывацца пра здарэнне, калі ў нізкую дзедаву хату заявіўся сам пан Пшэкраса.

— Я хачу, — сказаў ён, — памяняць свае боты на тыя лапці, у якіх ты на кірмашы быў...

Аказалася, што ў гэты дзень на кірмашы была і любімая панская дачка Гэлена. Яна бачыла, як сапернічаў бацька з мужыком, і запатрабавала ад пана Пшэкрасы, каб ён прывёз для яе тыя лапці.

— А чаму не памяняцца? — згадзіўся адразу дзед Сцяпан.

Пан Пшэкраса адчыніў дзверы і гукнуў фурмана. Той прынёс хромавыя боты.

Дзед Сцяпан сплёў сабе новыя лапці, а ў панскіх ботах хадзіў толькі на свята ў царкву. Пасля сыну свайму перадаў, а той — свайму І доўга-доўга яшчэ ўспаміналі ўсе добрым словам дзеда Сцяпана.

ПРА ГАРДЗЕЯ І ЛЯСНЫХ ЗВЯРОЎ

Садоўніка звалі Гардзей. Ён, здаецца, ніколі нікога не пачаставаў ні яблыкам, ні вішняю, ні ягадай. Хоць сад радзіў добра.

Варта было Вожыку сабраць яблыкаў-паданак, як Гардзей так пад даў яго нагой, што Вожык адразу за агароджай апынуўся. Прагнаў ён і Вавёрку, а Дзіка яшчэ і кіем агрэў.

Пакрыўдзіліся звяры і вырашылі правучыць скнару. Зрабіць было гэта не так цяжка, бо Гардзей вельмі любіў хадзіць у госці.

Калі аднойчы ён аглядаў сад, сустрэўся Вожык:

— Хачу, Гардзеюшка, запрасіць цябе ў госці, — сказаў ён.

— Я не супраць, — адразу згадзіўся садоўнік.

— Толькі я папрасіў бы яблыкаў на пірог. Ох, які пірог пячэ мая жонка!

У Гардзея ажно слінькі пацяклі, калі ўявіў сабе пірог з яблыкамі. Ды ўсё-такі запытаў:

— А многа табе яблыкаў трэба?

— Не, толькі некалькі штук.

— Дык вазьмі...

Вожык накалоў некалькі яблыкаў і патупаў у лес.

— Дзе ж я цябе адшукаю? — апамятаваўся ад радасці Гардзей.

— Мой дом пад лазовым кустом...

Затым прыскакала Вавёрка.

— Садоўнік, прыходзь да мяне абедаць, — запрасіла яна.

Калі той згадзіўся, папрасіла вішань на кампот, і Гардзей не змог адмовіць.

— Жыву я на старой разгалістай сасне, — на развітанне сказала Вавёрка.

Дзік запрасіў садоўніка на вячэру і выпрасіў у яго яблыкаў і груш.

У гэты дзень Гардзей лёг спаць не павячэраўшы. Галодны, ён не змог доўга ўлежаць і, як стала днець, пайшоў у госці да Вожыка.

Калі развіднела і Гардзей нарэшце адшукаў Во- жыкаву хату пад лазовым кустом, гаспадар нечакана сказаў:

— Не, я да цябе не прыходзіў па яблыкі і ў госці цябе не чакаў, — і, заўважыўшы, што замаркоціўся чалавек, дадаў: — Гэта; можа, мой брат быў? Ён на другім канцы лесу жыве.

Пайшоў Гардзей шукаць Вожыкавага брата. Але хіба хутка знойдзеш! Садоўнік нават світку парваў, прабіраючыся праз кусты. Толькі ў поўдзень ён быў на другім канцы лесу.

— Ведаеш, Гардзей, — сустрэў яго Вожык, — я цябе чакаў у госці зранку, а зараз ужо абед. Мы з'елі пірог з яблыкамі, і частаваць цябе няма чым.

— Значыць, я пайду абедаць да Вавёркі, — разважыў Гардзей.

Але і яе адшукаць было няпроста. У лесе шмат старых, разгалістых сосен. Вечарэла, калі знайшоў ён знаёмую Вавёрку.

— Э, ды ты, Гардзеюшка, спазніўся амаль на паўдня, і есці ў мяне няма чаго.

Можна было пашукаць яшчэ Дзіка, але пачынала ўжо змяркацца. Галодны і злосны, паплёўся Гардзей дадому. Ды так, мусіць, яму і трэба: дзяліся з іншымі, дык і з табой падзеляцца!..

САКАВІК

Прыйшоў да нас Сакавік, абудзіў лугі, палі і ў лес падаўся. Толькі ўвайшоў — Зайчыка сустрэў. Зарадаваўся той, заскакаў:

— Пабягу хутчэй братам раскажу, хто прыйшоў...

Г пабег, а Сакавік — далей. Убачыў Вавёрчына дупло, пастукаўся. Гаспадыня выскачыла на ганак.

— А-а, Сакавік прыйшоў. Вось радасць! Заходзь, заходзь, я цябе грыбамі пачастую.

А Сакавіку няма калі, работа чакае. Пайшоў далей. Бачыць, хатка стаіць пры дарозе. Зазірнуў у акно: спіць нехта. Просіць Сакавік Сонца:

— Пасвяці, паглядзім, хто там моцна спіць і не ведае, што вясна прыйшла ўжо.

Пасвяціла Сонца ў хатку і пабудзіла Вожыка.

— Ты — Сакавік! А я ўсё сплю, — збянтэжыўся ён.

— Ну і лежань! — засмяяўся Сакавік. — Залёг яшчэ да зімы, а цяпер вясна на дварэ.

— Праўда, праўда, — затупаў каля хаткі Вожык. — Дзякуй, што пабудзіў, у мяне ж столькі работы! — І заспяшаўся ў лес.

Ідзе Сакавік далей і думае: "Нешта я Мядзведзя дагатуль не сустрэў. Дзе ж гэта ён?"

А тут Зайчыкаў брат насустрач. Сакавік — да яго:

— Скажы, не бачыў Мядзведзя?

— Чаму ж не бачыў? — нават пакрыўдзіўся Зайчыкаў брат. — Ногі ў мяне доўгія, я ужо ўсіх абабег. Касалапы спіць яшчэ. Хочаш, пакажу дзе?

Сакавік рушыў за Зайчыкам. Забраліся яны ў самы гушчар. А там, пад вывернутым дубам, Мядзведзеў замак.

Зазірнула Сонца ў акно — Мядзведзь і не варухнуўся.

— Свяці, Сонейка, мацней, каб мы ўсё-такі разбудзілі яго, — просіць Сакавік.

Ну, Сонца і пастаралася. Не сцярпеў Мядзведзь, устаў, адчыніў дзверы ды як раўне:

— Хто мне спаць не дае?!

Бачыць: стаіць Сакавік, усміхаецца, і Сонца весела смяецца.

— Ты, мабыць, мяне самага першага пабудзіў? — ужо лагадней пытае Мядзведзь.

— Ды што ты? — адказвае Сакавік, — Ужо ўвесь лес абудзіўся, сам паглядзі.

І лянуў Мядзведзь навокал — і праўда, усе вясновай працай занятыя.

— Дзякуй табе, Сакавік, што пабудзіў. Я мог бы і лета праспаць. Хто б тады маліну за мяне сабраў?

ХОВАНКІ

Грыбы вырашылі згуляць у хованкі. Сабраліся на вялікай паляне, і Баравічок пачаў лічыць:

У лясочку,
пад калінавым кусточкам,
б'е крыніца.
У ёй вада-жывіца...
Табе закрывацца
і жмурыцца,
а нам — хавацца!

Жмурыцца выпала Мухамору. Ён заплюшчыў вочы, а грыбы разбегліся па лесе і пахаваліся хто куды.

Шукаў, шукаў іх Мухамор — нікога не знайшоў. Змарыўся, прысеў у цяньку адпачыць. "Не буду шукаць, — вырашыў ён. — Надакучыць ім сядзець, павысоўваюць галовы!"

Не ведаў Мухамор, што ў лес прыйшла Ірынка і таксама шукае грыбы. А яна дзяўчынка зыркая, увішная. Зайшла ў асіннік —

знайшла Падасінавіка. Пад сухім лісточкам заўважыла Лісічку з тузінам сястрычак.

— А хто гэта ў мох зашыўся? — весела сказала Ірынка. — А-а, Махавічкі, і вам месца ў кошыку знойдзецца...

Доўга шукала Ірынка Баравіка. Сасоннік прайшла, у дубняк зайшла. Нарэшце прыкмеціла краёк чорнай шапачкі.

— Бач, які хітрун, пад лісточак схаваўся.

З поўным кошыкам вярталася дзяўчынка дадому. Спачатку грыбы сядзелі ціха. Потым падаў голас Падасінавік:

— Мы ўсё-такі нядрэнна схаваліся, калі Мухамор нас не знайшоў.

— Але ж Ірынка знайшла, — заўважыла Лісічка.

— Ну, ад яе ніхто не схаваецца, — сказаў Баравік.

— Мухамор, ві даць, у другі бок пайшоў, — вырашылі грыбы.

Не ведалі яны, што і Мухамора сустракала Ірынка, ды ў кошык не ўзяла...

ЧАМУ СОНЦА РАНА ЎСТАЛА?

Мядзведзік Патапка соладка спаў у ложку, калі сонца, прабіўшыся праз густыя галіны, зазірнула ў акно. Ён адчуў цёплыя сонечныя промні, пацягнуўся і незадаволена буркнуў:

— Чаму так рана ўстала і мяне будзіш?

Сонца толькі ласкава ўсміхнулася ў адказ.

Мядзведзік прачнуўся. Яму нічога не заставалася, як апранацца. Неўзабаве ён у сваім сіненькім касцюмчыку выйшаў на вуліцу.

Непадалёку Вавёрка збірала грыбы.

— Што не ўспалася, суседка? — спытаў Патапка.

— Хто раней устане, той болей знойдзе,— бойка адказала Вавёрка, зразаючы крамяны баравічок.

Мядзведзік пабег далей. Насустрач Заяц з паштарскай торбачкай. Ён усюды бывае, розныя навіны ведае.

— Што новага, паштар? — пацікавіўся Патапка.

— Навін у лесе шмат. Самых розных,— адказаў Заяц.— А для цябе самая цікавая, мусіць, што ў Мядзведжым завулку маліны даспелі.

— Няўжо даспелі?! — не паверыў Патапка,— Я, здаецца, учора там быў, дык ягады былі яшчэ зялёныя.

— А сёння зранку сонейка зірнула на іх з пяшчотаю, вось яны і заружавеліся,— растлумачыў паштар.

— Калі так, дык я пабег маліны збіраць! — сарваўся з месца Патапка. Усю дарогу ён паўтараў: — Хто першы забяжыць, той болей назбірае! Я першы забягу і найбольш нарву!

Патапка быў ужо каля Мядзведжага завулка, калі сустрэлася яму Пчала. Яна несла ў лапках шкляначку духмянага мёду.

"Значыць, не адно сонца рана ўстае! — падумалася Патапку.— І Пчала, і Заяц, і Вавёрка".

— Скажы, Пчолка,— спытаў у яе ўсё-такі Патапка, — чаму летам сонца доўга не спіць?

— У каго многа работы, той рана ўстае,— не спыняючыся, прагудзела Пчала.— А ў сонца шмат спраў зараз...

ЯК ЗАЯЦ З МЯДЗВЕДЗЕМ СЯБРАВАЎ

Пакрыўдзіўся Заяц на Вавёрку, што не жадае з ім сябраваць. "Нічога, — вырашыў ён, — я знайду сабе такога дружбака, што ўсе зайдросціць будуць!" І, сустрэўшы Мядзведзя, прапанаваў:

— Міхайла Іванавіч, давай сябраваць з табою!

— А што для гэтага трэба? — пацікавіўся Мядзведзь.

— Разам часта бываць, у госці хадзіць, адзін аднаму памагаць.

— Я згодзен! — Мядзведзь пачухаў патыліцу і дадаў: — Пайшлі, сябар, да мяне чай піць!

Кіпеў самавар. Сябры пілі малінавы чай з мёдам і гутарылі. Нечакана Мядзведзь сказаў:

— Заўтра я збіраўся ісці па мёд, дык пойдзем разам.

Сустрэліся яны каля Заечай хаткі. Мядзведзь вёў сябра нацянькі, расхінаюць! кусты. Нарэшце ён спыніўся ля сасны.

— Глядзі: калода. Там — пчолы, там — мёд. Лезь!

Глянуў Заяц угару: сасна высокая-высокая, да галін не дабрацца.

— Не залезу я, Міхайла Іванавіч! Хіба ты падсадзі мяне.

Падсадзіў Мядзведзь Зайца на ніжні сук, і той палез вышэй. Толькі дабраўся да калоды, як адтуль выляцела Пчала і джагнула яго. Заяц кулём долу.

— Прыйдзецца самому лезці! — сказаў Мядзведзь.

Дадому вярталіся разам. А праз некалькі дзён Заяц сказаў сябру:

— Я дапамагаў табе, цяпер дапамажы і ты мне!

Пасмяяўся Міхайла Іванавіч з хвалька.

— Не-не, я табе колькі б мёду здабыў, каб не Пчала, — апраўдаўся Заяц.

— Добра, — палагаднеў Мядзведзь. — Пайшлі ў агарод!

Заяц зразаў капусту, а Мядзведзь бярэмкам насіў качаны. "Добра мець такога дружбака!" — радаваўся Заяц.

— Ну, як тваё сяброўства? — пацікавілася аднойчы ў яго Вавёрка.

— Лепшага таварыша і шукаць не трэба! — пахваліўся Заяц. — Сам усё робіць і мне дапамагае.

— Ой, ці доўга так будзе? — засумнявалася Вавёрка.

— Заўсёды...

Ды трэба было Мядзведзю ізноў схадзіць да пчалінай калоды.

— Справа твая лёгкая, — растлумачыў ён Зайцу, — глядзець, каб Чалавек не прыйшоў, пакуль я на дрэве буду. Як падыдзе блізка, гукні мне!

Палез Мядзведзь на сасну, а Заяц стаіць пад дрэвам, з нагі на нагу перамінаецца. Успомніў Вавёрку і засмяяўся:

— Не, табе такога сябра ніколі не знайсці...

Забыўся ён пра ўсё на свеце, а ў гэты час па лесе
Чалавек ішоў. Заяц мог яшчэ папярэдзіць сябра, ды спалохаўся і кінуўся на ўцёкі.

— Ах ты, нягоднік! — заўважыў Чалавек Мядзведзя. — Бачыш, куды забраўся!

Схапіў ён даўжэзны кій і Давай дубасіць звера. Мядзведзь ледзь жывы вырваўся. Адбег ад сасны, аддыхаўся і вырашыў: "З Зайцам больш не дружу!"

Заяц зноў застаўся адзін. А чаму?

БРАТЫ-ЗАЙЧАНЯТЫ, САРОКА І ВОЎК

Братам-Зайчанятам было толькі чатыры дні. Як і ўсе малыя, яны былі бесклапотныя і шчаслівыя. Зайчаняты нават не засмуціліся, калі згубілася мама. Браты, як і раней, бегалі навыперадкі, ганяліся за матылямі, куляліся цераз галаў, гукалі. Нарабілі столькі шуму, што разбудзілі старую Сароку, якая драмала на суку.

— Бач, расшумеліся?! Цыц, малеча! — прыкрыкнула яна на Зайчанят.

Але тыя так разгуляліся, што не звярнулі ўвагі на Сароку.

"Калі мяне не слухаецеся, дык Воўк вас навучыць!" — вырашыла яна і паляцела шукаць Ваўка.

Шэры адпачываў пад ялінаю, схаваўшыся ў цяньку.

— Спіш, стары лянота, — пасарамаціла яго Сарока, — а недалёка Зайцы гуляюць і цябе не баяцца!

— Як не баяцца?! — адразу абудзіўся Воўк і шчоўкнуў зубамі. — Я галодны. Хутчэй вядзі мяне да іх!

Сарока нізка ляцела над кустамі. Воўк бег услед. Каля паляны яна прыпынілася, папярэдзіла:

— Цішэй тут: Зайцы блізка!

Шэры і стараўся ступаць пацiху, але пад нагу трапіў сучок і моцна трэснуў. Рэха пакацілася па лесе. Зайчанятам здалося, што гэта стрэл. Спалохаўшыся, яны кінуліся ў розныя бакі.

Воўк спачатку пабег за адным, а затым — за другім, але братоў і след прастыў. Воўк толькі аблізнуўся і яшчэ раз шчоўкнуў зубамі.

— Няўклюда, аніводнага не злавіў! — папракнула яго Сарока.

— Выбіраў, каторы большы, — азваўся шэры.

— Праўду кажуць: за двума зайцамі пагонішся — ніводнага не зловіш! — заківала галавою Сарока. — А можа, яно і лепш: няхай малыя вучацца, як у лесе жыць...

ЧАМУ Ў ЗАЙЦА РАССЕЧАНАЯ ГУБА?

Ведаеце, чаму ў Зайца рассечаная губа? Калі не, тады слухайце.

Было гэта даўно. На дарозе ля Заечай хаткі ляжаў вялізны камень. Суседка Вавёрка аднойчы прапанавала:

— Давай скінем камень з дарогі!

— Не твая справа! — адказаў ёй Заяц. — Каля майго дома ляжыць — значыць, не чапай!

— Але ж ён перашкаджае звярам хадзіць?

— Трэба пад ногі глядзець, а не варон лічыць...

Першая нагу збіла Ліса. Цяўкнула ад болю, а Заяц насмешліва:

— А ты, Ліска, пад ногі глядзі, калі ходзіш!

Злосна зіркнула на яго Ліса і пакульгала далей. А Заяц наўздагон:

— А яшчэ хваліцца, што самая хітрая!

Спадабаўся Зайцу занятак — сядзець на прызбе і глядзець, хто спатыкнецца аб камень.

Збіў лапу і Мядзведзь. Зароў ад злосці і болю:

— Хто мне камяні пад ногі кідае?!

Схапіў камень, каб скінуць з дарогі, а Заяц яму з прызбы:

— Нядобра, Міхайла Патапавіч, чужое забіраць.

— А хіба гэта твой камень?

— Мой.

— Прабач, не ведаў, — і паклаў камень на месца.

"Хто ж вінаваты, — думаў Заяц, — што вы як сляпыя?.. Я ж ні разу не спатыкнуўся!"

Здарылася і яму спяшацца дамоў, калі зверху пачулася: "Кар-р!" Узняў Заяц галаву, каб паглядзець, дзе Варона, спатыкнуўся аб камень і рассек губу.

Вавёрка выглянула з дупла, пацвеліла:

— Пад ногі трэба, сусед, глядзець, а не варон лічыць!

Даўно прыбралі звяры той камень з дарогі, а Заяц і дагэтуль бегае з рассечанай губою.

ТРЫ АПЕЛЬСІНЫ

Слон Адзік працаваў у цырку. Ён ахвотна вазіў на спіне зверанят, і яны выступалі, як сапраўдныя акрабаты. Але найбольш Адзік любіў жангліраваць.

Набліжаўся дзень яго нараджэння, і Адзік атрымаў скрыначку ад знаёмай малпачкі Зозі. У скрыначцы былі віншавальная паштоўка і тры апельсіны. Вялікія, як шарыкі, і залацістыя, як сонца.

Адзіна зноў паклікалі на арэну. Жангліруючы мячыкамі, слон бачыў: хлопчыкі і дзяўчынкі радуюцца, калі мяч узлятае высока, і засмучаюцца, калі падае долу. Але ён зноў падхопліваў мячык і падкідваў яшчэ вышэй.

Толькі адзін хлопчык у першым радзе за ўвесь час ні разу не ўсміхнуўся. Адзіку стала шкада яго. Пакуль дзеці пляскалі ў далоні, ён збегаў за сцэну і прынёс самы вялікі апельсін.

Слон падышоў да краю арэны і кінуў апельсін няўсмешліваму хлопчыку.

Той, вядома, не чакаў падарунка, крыху здзівіўся, але апельсін злавіў.

— Гэта мне? — ціха спытаў хлопчык.

— Табе! — схіліў голаў у паклоне Адзік.

І хлопчык раптам засмяяўся...

А вечарам прыйшла прыбіральшчыца Вера. На вачах у яе былі слёзы.

— Што здарылася? — спытаў Адзік.

— Няшчасце ў мяне, — прызналася цётка Вера. — Мая дачушка, Волечка, мусіць, захварэла. Капрызіць, нічога не есць.

Слон успомніў, як развесяліў таго адзінага сумнага ў зале хлопчыка, і сказаў:

— Можа, я дапамагу? — і даў апельсін.

На другі дзень цётка Вера дзякавала яму:

— Мая Волечка, так узрадавалася падарунку, што забылася пра ўсё: болей не капрызіць і з'ела поўную міску маннай кашы. Дзякуй табе, Адзік!

Прыйшоў дзень нараджэння. Звяры, з якімі слон штодзень выступаў на сцэне, паднеслі яму вялікі букет ружаў.

— А ў мяне толькі адзін апельсін... — разгубіўся, было, Адзік.

— Вельмі добра! — усміхнуўся мядзведзік Міша. — Яго можна падзяліць на долькі, і ўсім хопіць.

Звяры радасна засмяяліся. Радаваўся і Адзік, што ў яго такія добрыя сябры.

ЯК ДЗЕДА МАРОЗА ЛЯЧЫЛІ

Занядужаў Дзед Мароз. Ляжыць у сваёй снежнай хаціне. Ніхто не прыйдзе праведаць яго, памагчы. Прыходзіла, праўда, Восень. Убачыла: прастудзіўся Дзед Мароз, і ўзрадавалася. Наслала дажджы, каб яны апошні снег змылі. "Не будзе снегу, — думала яна,— і забудуць людзі пра Новы год, ізноў гаспадыняй на зямлі буду я, Восень..."

Пра Марозаву хваробу даведалася Марынка. "Што будзе, калі да хлопчыкаў і дзяўчынак Дзед Мароз не прыйдзе?! — жахнулася яна.— Якая ж ёлка без яго! Дзеду Марозу трэба памагчы!"

І стала збірацца ў дарогу. Узяла ліпавага цвету. Бо калі сама прастудзілася, дык мама варыла ёй чай з ліпавага цвету. І пайшла да Доктара.

— Не ведаю, што рабіць, Марынка! — развёў той рукамі.— Дзяцей я лячыў, дарослых таксама, а Дзеда Мароза — ніколі!..

— Памажыце яму! — ледзь не заплакала Марынка — Не будзе Новага года без Дзеда Мароза!

— Ну, добра, паехалі! — згадзіўся Доктар.

Доўга ляцелі яны над палямі і лясамі на верталёце "Хуткая дапамога", аж пакуль не ўбачылі Марозаву хаціну.

Дзед Мароз ляжаў на пульхнай пярыне, ухутаны коўдрай. І крактаў:

— От немач прычапілася! Мне на ёлку трэба, а я ляжу!

— Не бядуй, дзядуля, вылечым! — суцешыла Марынка.— Я ліпавы цвет прывезла. І Доктар са мною.

Але аказалася, што ў Марозавай хаце няма печы. Дзе заварыць чай? Выручыў Доктар: ён спіртоўку падставіў пад чайнік, і вада хутка закіпела.

Дзед Мароз выпіў шклянку ліпавага чаю і адразу павесялеў: "Здаецца, палягчэла!" Доктар прымусіў яго яшчэ мікстуру выпіць. Зусім ажывіўся стары. Абуў валёнкі і давай тупаць па хаце, прыгаворваючы:

— Дзякуй вам, дарагія! Вылечылі вы мяне!

Калі Доктар і Марынка сабраліся ад'язджаць, Дзед Мароз выйшаў праводзіць іх.

— Гэта непарадак,— забурчаў ён,— што пад Новы год замест снегу дождж ідзе. Пашлю мяцеліцу з марозам.— І паехаў на санях у дарогу, каб не спазніцца на ёлку.

Ён стрымаў сваё слова: якраз у пару прыйшоў на навагодняе свята. І ўнучку Снягурку з сабой прывёў.

Сярод сотні дзяцей, якія вадзілі карагод, Дзед Мароз пазнаў Марынку. Падміргнуў дзяўчынцы: памятаю, як ты мне дапамагла!

НА ПАЛЯНЕ, КАЛЯ ЁЛКІ...
(Казка-п'еса)

Асобы:

Дзед Мароз. Снягурачка.
Ляснік.
Алёнка — яго дачка.
Заяц.
Воўк.
Ліса, Зайцы, Вавёркі.

Лясная паляна. Пасярэдзіне — ёлка, упрыгожаная рознакаляровымі цацкамі. Выбягае Заяц.

Заяц (цяжка дыхае). Ой, ледзьве ад Ваўка ўцёк! Добра, што Ляснік памог, а то... (Уздыхае. Азіраецца, заўважае прыбраную ёлку). Хто гэта ўпрыгожыў яе пад Новы год?! Пайду раскажу Зайцам, разам паскачам ля ёлкі. (Выбягае).

У гэты час з другога боку з'яўляецца Воўк.

Воўк. Дзе ж гэта Заяц падзеўся? Сюды, здаецца, бег. (Заўважае навагоднюю ёлку, пагардліва). Прыбяры пень, дык і ён будзе прыгожы! (Чуваць нечыя крокі). Гэта, мусіць, Заяц. Няўжо я яго апярэдзіў? (Узрадавана). Прыйдзеш, даражэнькі, у самыя лапы! (Хаваецца пад ёлку).

Уваходзяць Дзед Мароз і Снягурачка. У Дзеда Мароза за плячамі мяшок з падарункамі.

Снягурачка. Глянь, Дзеду, якая прыгожая ёлка!

Дзед Мароз. Той, хто хараша ёлку прыбраў і нас з табою ў госці чакаў, заслужыў навагодні падарунак. Праўда, унучка?

Снягурачка. Праўда, Дзеду!

Воўк (ціха). Вось бы мне ад Дзеда Мароза падарунак атрымаць! (Выбіраецца з-пад ёлкі). Гэта я ўпрыгожыў яе!

Дзед Мароз (здзіўлена). Няўжо ты? Для каго?

Воўк. Ведаю, што Новы год набліжаецца, дык я для зверанят ёлку прыбраў.

Дзед Мароз (радасна). Малайчына! Што табе за гэта даць, Воўчык?

Воўк. Зайчыка мне б жывога...

Снягурачка. Няма ў Дзеда такога падарунка.

Дзед Мароз. Дам я лепш табе цукерак, шакаладку. (Падае мяшочак). Дзякуй табе, Воўчык, і ад мяне, і ад унучкі за ёлку!

Чуваць трэск і голас Лесніка: "Не бачылі Ваўка?" Воўк хуценька знікае. На паляну ўбягае Ляснік.

Ляснік (да Дзеда Мароза і Снягурачкі). Вы не бачылі Ваўка?

Дзед Мароз. Толькі што з намі размаўляў. Дзе ж ён?

Снягурачка (глядзіць пад ёлку). Знік некуды.

Дзед Мароз. А што такое?

Ляснік. Нядобры ён: Зайца крыўдзіць!

Дзед Мароз. Не можа быць. Ён жа для зверанят упрыгожыў ёлку!

Ляснік (недаверліва). Ён?! Манюка — ён!.. Гэта ж я для дачкі Алёнкі і звяроў на ёлку цацкі павесіў.

Дзед Мароз. Чаму ён зманіў?

Ляснік. Вы, мабыць, паабяцалі нешта таму, хто ўпрыгожыў ёлку?

Дзед Мароз. Я даў яму падарунак. А ён, аказваецца, ашукаў мяне, старога! Э-хе-хе!.. (Цяжка ўздыхае,ківае галавою).

На паляну выбягаюць Алёнка, Зайцы, Вавёрка і Ліса.

Заяц. Я прывёў сюды сваіх сяброў. Няхай сустрэнуць Новы год ля ёлкі!

Ляснік. А ці падабаецца яна вам?

Усе. Прыгожая. Вельмі-вельмі прыгожая! Дзякуй табе, дзядзечка Ляснік!

Алёнка. Дзякуй, татка! Харошы падарунак для мяне падрыхтаваў!

Дзед Мароз і Снягурачка. Дык давайце весяліцца ля ёлкі!

Усе становяцца ў круг, скачуць вакол ёлкі, пяюць карагодную. Потым Дзед Мароз глядзіць на гадзіннік.

Дзед Мароз. З Новым годам, дарагія! З новым шчасцем! Няхай збудуцца вашы мары! (Раздае падарункі).

Усе. Дзякуем!

Снягурачка. Хто песеньку пра зіму альбо ёлку праспявае ці вершык раскажа, таму Дзед Мароз яшчэ падарунак дасць.

Заяц (узнімае лапу). Я раскажу.

Дзед Мароз. Добра, слухаем цябе.

Заяц (дэкламуе).

Ёлка, дружны карагод,
Ды ў палях зімою пуста.
Добра, каб пад Новы год
Дзед прынёс качан капусты.

Дзед Мароз (з усмешкаю). Ну і хітрун ты, Зай! (Дастае з мяшка качан капусты і падае яму).

Вавёрка. А я ведаю песеньку пра елачку.

Ліса. І я ведаю.

Снягурачка. Можа, і астатнія ведаюць?

Усе. Ведаем!

Снягурачка. Дык давайце спяваць разам!

Спяваюць. На палянку, накульгваючы, выходзіць Воўк.

Воўк. Ву-у-у!.. Холадна мне, су-у-мна аднаму-у. Хачу-у з вамі гуляць.

Алёнка. Чаму пад нашымі вокнамі выеш?

Вавёрка. Навошта маіх дзетак палохаеш?

Ляснік. Чаго за Зайцам ганяешся?

Воўк. Слова даю-у, што больш не бу-уду! (Да Лесніка). А за Зайца ты мне нагу-у прастрэліў. Ву-у, як баліць! (Да Дзеда Мароза). Вось твой мяшочак з цукеркамі. Несправядліва я атрымаў яго. Вазьмі назад.

Дзед Мароз. Сёння я ўсім падарункі разношу. Няхай табе застануцца гэтыя цукеркі! (Да ўсіх). Дык паверым яшчэ раз Ваўку?

Усе (разам). Давайце паверым!

Воўк становіцца побач з Вавёркаю і Лісою. Усе скачуць вакол ёлкі і пяюць. Нечакана Воўк кідаецца на Зайца. Ляснік хапаецца за стрэльбу. Воўк уцякае.

Ляснік (махнуў рукою). Эх, уцёк!..

Ліса. Манюка вялікі! Прыкінуўся кульгавым, каб Зайца злавіць. А зараз пабег не кульгаючы.

Вавёрка. Вось і вер Воўчаму слову!

Дзед Мароз. Хто ж паверыць таму, хто двойчы змяніў?

Снягурачка. Ніхто, Дзеду, ніхто!

Ляснік. Болей Воўк сюды не вернецца, а не, дык!.. (Трасе стрэльбаю).

Алёнка. Давайце весяліцца далей!

Усе (пяюць).

Ты зманіў сягоння двойчы.
Не паверым табе, Воўча!
І цяпер, на Новы год,
Ты не трапіш ў карагод.
Самі ж будзем танцаваць,
Весяліцца і спяваць...

ЗАСЛОНА.

КАЗКІ-ЗАГАДКІ

1. "УПАРТЫ"

На дзень нараджэння Максімка атрымаў падарунак. Гадзіннік не гадзіннік, хаця і са стрэлкаю. Адзін канец яе — чырвоны — увесь час паказваў на поўдзень, а сіні — на поўнач.

Хлопчык доўга круціў у руках падарунак, пераастаўляў з месца на месца, варочаў. Але стрэлка ўстанаўлівалася зноў і зноў на поўдзень і поўнач.

— Ну і ўпарты! — нарэшце не вытрымаў Максімка.

— Не ўпарты я, — пачуў ён раптам у адказ, — а вучу цябе, каб у лесе не заблудзіўся.

Які падарунак атрымаў хлопчык?

2. ХТО КАГО ПЕРАКРЫЧЫЦЬ?

Максімка з дзедам пайшлі ў грыбы. Хараша ў лесе! Высокія яліны акружылі палянку з усіх бакоў. На прыгрэтым сонцам пагорку хлопчык знайшоў сямейку лісічак і стаў зразаць грыбкі.

Калі Максімка ўзняў вочы, дзядулі побач не было. Хлопчык кінуўся ў адзін бок, у другі — дзед як скрозь зямлю праваліўся. Максімку раптам стала страшнавата. Ён дрыжачым голасам паклікаў:

— Дзеду!

І ў той жа момант нехта непадалёку азваўся:

— Ду-ду! Ду-ду!

— Аў! — грамчэй крыкнуў хлопчык.

Хтосьці невядомы, быццам гуляючы ў дражнілку, некалькі разоў паўтарыў "аў". Максімка склаў рупарам далоні і закрычаў:

— Дзеду, аў!

Выразна пачулася:

— Ду-ду, аў!

Ад таго, што ён адзін і што нехта хоча з ім гуляць, хлопчыку зрабілася весела.

— Яшчэ пабачым, хто каго перакрычыць! — сказаў ён.

Не паспелі скончыць гульню, як з-за дрэва выйшаў дзядуля з поўным кошыкам грыбоў.

— Я — тут. Чаго крычыш? Што, страшна?!

— Не, гэта мы гулялі, хто каго перакрычыць.

— А-а! — зразумеў унука дзядуля.

А вы, дзеці, здагадаліся, з кім гуляў Максімка?

3. ЗОРАЧКІ-ЗОРКІ

Вавёрка Вера раніцай выскачыла з дупла, зрабіла фіззарадку і раптам убачыла: на зямлі пад сасною хтосьці за ноч рассыпаў зоркі. Залаціста-жоўтыя, прыгожыя. Вавёрка спусцілася ніжэй, але сысці на зямлю пабаялася: можа, яны гарачыя?

У гэтую хвіліну пад дрэвам прабягала Ліса.

— Лісіца-сястрыца, — ласкава звярнулася да яе Вавёрка. — Што гэта за зорачкі-зоркі ўнізе?

Ліса на момант прыпынілася і адказала весела:

— Ніякія гэта не зорачкі, а грыбы з маім імем.

— Грыбы? — здзівілася Вавёрка Вера. — А чаму яны залаціста-жоўтыя?

— Такія ж, як я, — засмяялася Ліса і пабегла далей.

А Вавёрка Вера яшчэ доўга не магла паверыць, што гэта не зорачкі, аж пакуль ні прыйшоў сюды Чалавек, які пачаў зразаць і класці іх у кошык.

Якія зоркі ўбачыла Вавёрка Вера?

4. КАВАЛЬ

Пасля абеду з захаду выплыла вялікая чорная Хмара, пайшоў спорны летні дождж. Ніхто не бачыў, калі Каваль падставіў высозную драбіну і хуценька ўзабраўся наверх. Але неўзабаве ён пачаў старанна працаваць: застукаў, зафукаў, і з накавальні паляцелі залатыя іскры.

Хмара разраслася і закрыла Сонца. А Каваль працаваў і працаваў. Часам фукаў так моцна, што, здавалася, уздрыгвала зямля, а іскры віліся доўгімі змейкамі.

Нарэшце, ці Каваль стаміўся, ці работу сваю ўжо канчаў, але стукаў ён усё радзей і радзей. А затым і зусім паклаў молат.

Хмара паплыла далей, і зноў выглянула Сонца. Яно папрасіла Каваля:

— Пакажы, што выкаваў ты!

І Каваль выставіў на паўнеба сяміколерны, зіхуткі мост.

— Маладзец! — усміхнулася Сонца.

Як завуць Каваля і што за дзіва-мост ён выкаваў?

5. ЛЯСНАЯ ГОСЦЯ

Набліжаўся Новы год. У клас, дзе вучыліся дзеці, нехта моцна пастукаў. Хлопчыкі і дзяўчынкі адарваліся ад падручнікаў, глянулі ў акно і ўбачылі лясную госцю.

— Ёй холадна, — жаласліва сказала дзяўчынка з вялікім блакітным бантам.

— Давайце паклічам яе ў клас! — прапанаваў хлопчык.

— Не, — сказала настаўніца, — у класе ёй будзе цесна. Давайце лепей запросім яе ў школьную залу.

Абафэўшыся ў цяпле, лясная госця засумавала без сяброўкі-бярозы, без рабіны ў чырвоных каралях, якія раслі непадалёку.

— Давайце ўпрыгожым яе! — падказала настаўніца.

Дзеці павесілі цацкі, цукеркі, яблыкі, а наверсе зорку прымацавалі. А госці ўсё роўна не радасна:

— Да мяне прыбягалі заяц, вавёрка, ліса, а зараз нікога няма...

— Будуць табе і звяркі, — паабяцалі дзеці.

Яны зрабілі маскі зайца, вавёркі, лісіцы, мядзведзя. А калі на свята прыйшлі Дзед Мароз і Снягурка, калі ўсе сталі вадзіць карагод, зусім равесялілася лясная госця, і вырашыла яна кожны раз прыходзіць да дзяцей пад Новы год.

Хто хутчэй адкажа: як завуць лясную госцю?

Адказы на казкі-загадкі: 1. Компас. 2. Рэха. 3. Грыбы лісічкі. 4. Гром і вясёлка. 5. Навагодняя ёлка.

ЗМЕСТ

Будзень і Свята
Камар і Карп
Заечая шапка
Бот ці лапаць?
Пра Гардзея і лясных звяроў
Сакавік
Хованкі
Чаму сонца рана ўстала?
Як Заяц з Мядзведзем сябраваў
Браты-зайчаняты, Сарока і Воўк
Чаму ў Зайца рассечаная губа?
Тры апельсіны
Як Дзеда Мароза лячылі
На паляне, каля ёлкі... (Казка-п'еса)
Казкі-загадкі
1. "Упарты"
2. Хто каго перакрычыць?
3. Зорачкі-зоркі
4. Каваль
5. Лясная госця